

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

AR JAUNIEM MĒRĶIEM CEĻĀ UZ ATKRITUMU APJOMA SAMAZINĀŠANU

Rudīte Vesere,
VARAM

Vides aizsardzības departamenta
direktore

Rīga, Latvijas Zaļais punkts
25.11.2021.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ilgspējīgas attīstības mērķi

Pasaules valstis ANO ietvaros ir vienojušās par 17 mērķiem 2050. gadam.

9.Mērķis – Veidot noturīgu infrastruktūru, veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu industrializāciju un sekmēt inovācijas

11.Mērķis – Padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas un ilgtspējīgas

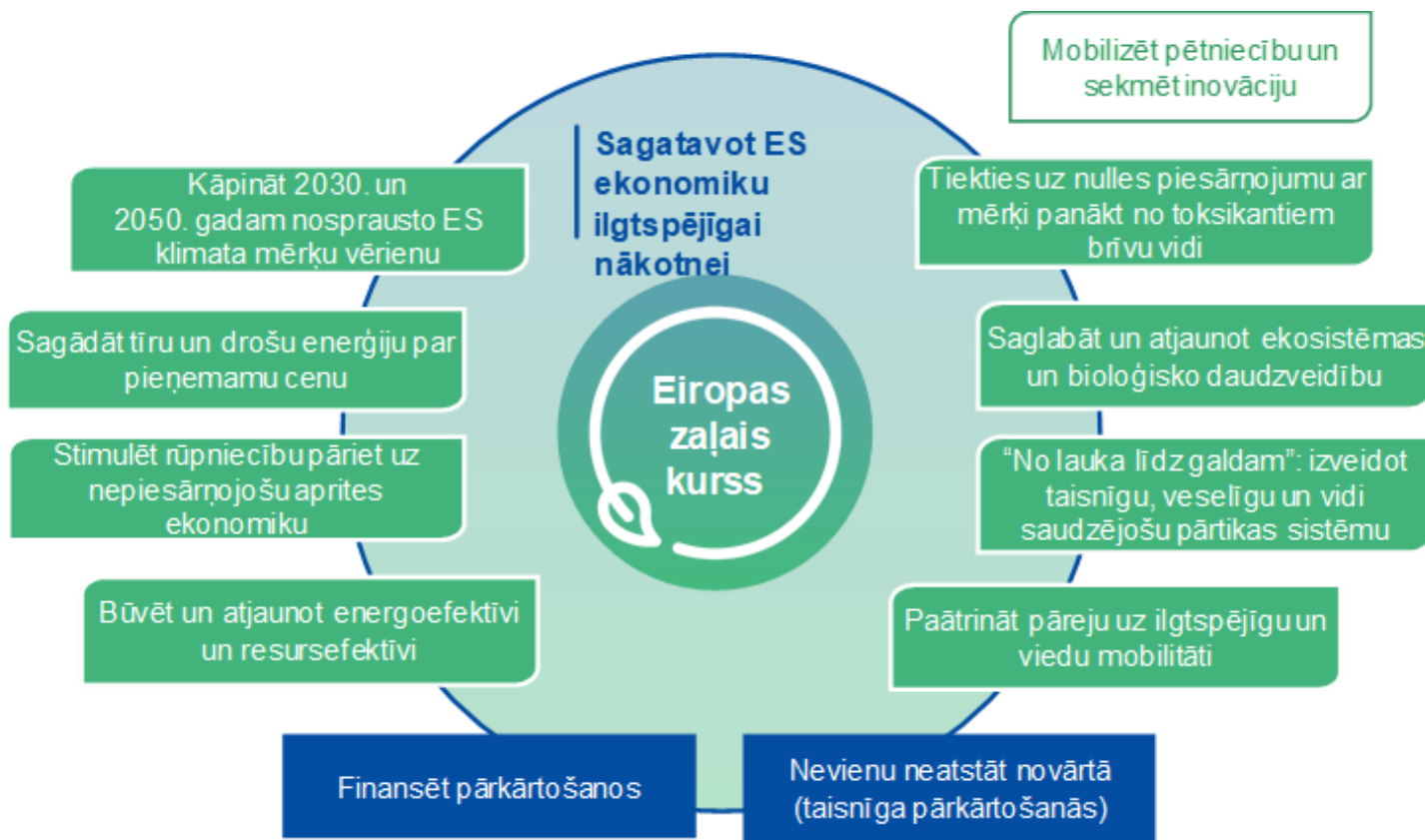
12.Mērķis - veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Eiropas zaļais kurss (2019)

2019. gada 11. decembrī EK nāca klajā ar jaunu paziņojumu "Eiropas zaļais kurss". Kurša mērķis ir arī aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labklājību no vides apdraudējumiem un ietekmes.

ES kā globāla
līdere

Eiropas
klimata pakts

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

EK «Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns. Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu» (2020)

Ilgspējīgu produktu rīcībpolitika

- **Ilgspējīgu produktu izstrāde**
- **Prioritārās nozares** - elektronika, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas un **tekstilizstrādājumi**, kā arī mēbeles
- **Patērētāju un publisko iepircēju iespēcināšana** - mērķis nodrošināt, ka patērētāji tirdzniecības vietā saņem uzticamu un noderīgu informāciju par produktiem.
- **Apritīgums ražošanas procesos**

Pasākumi, kas skar galvenās produktu vērtību ķēdes

- Elektriskās un elektroniskās ierīces, iepakojums, bionoārdāmas vai kompostējamas plastmasas, pārtikas zudumi

Mazāk atkritumu, vairāk vērtības

Aprites ekonomika cilvēku, reģionu un pilsētu labā

Caurviju (horizontālie) pasākumi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte

- samazinās **resursu patēriņu**
- izstrādās **aprītes sistēmas**
- samazinās **atkritumu rašanos**
- uzlabos **atkritumu apsaimniekošanu**
- samazinās **piesārņojošo vielu emisijas gaisā**
- veicinās **ūdenstilpju laba stāvokļa** sasniegšanu un uzturēšanu
- nodrošinās **tīru** virszemes un pazemes **ūdeni**
- palielinās **ūdens izmantošanas** efektivitāti
- samazinās **bīstamo ķīmisko vielu** ražošanu un lietošanu
- veicinās **drošu un ilgtspējīgu** vielu, materiālu un produktu izstrādi
- samazinās **trokšņa līmeņa** iedarbību
- aizsargās **augšnes kvalitāti** un novērsīs augsnes degradāciju

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Uzņēmējdarbības un patēriņa modeļu ieviešana, lai samazinātu vai novērstu resursu izmantošanu

- **Vides risinājumu dizaina ieviešana** (ieskaitot aprites dizainu), lai uzlabotu izturību, labošanu, atkārtotu lietošanu, pārstrādi un pārstrādāto materiālu izmantošanu jaunos produktos

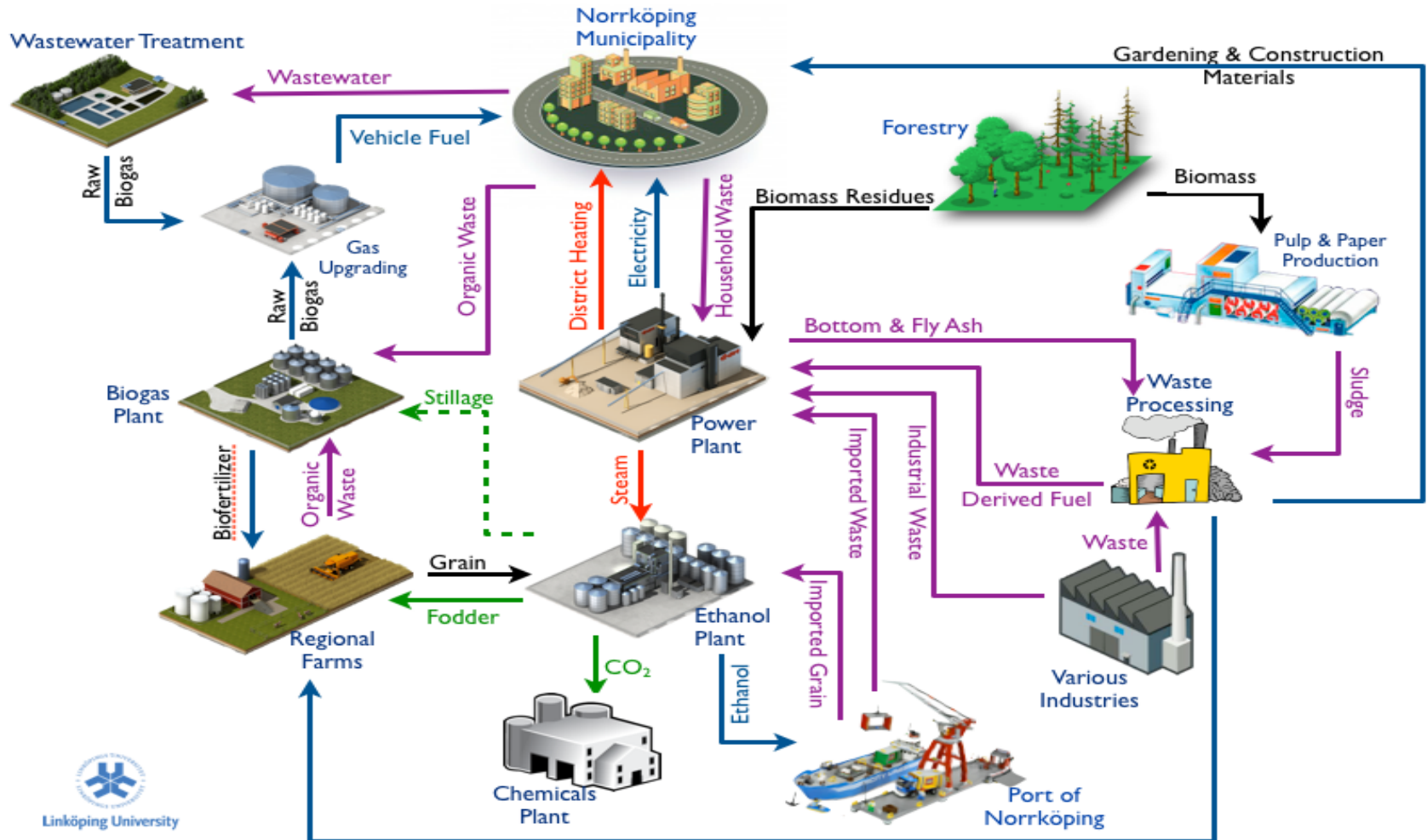
Šo risinājumu mērķis ir samazināt ietekmi uz vidi, ņemot vērā tādus aspektus kā dzīves cikla pieeja, videi draudzīgs iepirkums un izejvielu izsekojamība sastāvdaļās un produktos.

- **Risinājumi, lai veicinātu produktu izturību, atkārtotu izmantošanu un remontu**, ieskaitot modernizāciju un atjaunošanu
- **Produktu kā pakalpojumu risinājumi** un citi uzņēmējdarbības modeļi vai tehnoloģijas, lai optimizētu resursu izmantošanu
- **Rūpnieciskā simbioze** un aprites vērtību ķēžu izveide (labāka resursu izsekošanas, ražošanas pārpalikumu vai blakusproduktu materiālu vadība) visā rūpniecības nozarē
- **Produktu digitālās pases**

Aprites ekonomika – pāreja uz industriālo simbiozi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ilgspējīgas izaugsmes finansēšana

Kritēriji ekoloģiski ilgtspējīgām saimnieciskajām darbībām:

Būtisks devums aprites ekonomikai, atkritumu rašanās novēršanai un pārstrādei

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aktualitātes LV

- **Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam**
- **Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma**
- **Preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programma**
- **Normatīvo aktu aktualitātes**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam.

Būtiskākie mērķi, kas izriet no ES direktīvām

- **2035. gads - poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma**
- **Pārstrādes palielināšana:**
  - **2025. gads** - vismaz **55 % pēc masas;**
  - **2030. gads** - vismaz **60 % pēc masas;**
  - **2035. gads** - vismaz **65 % pēc masas.**
- **Izveidot dalītas savākšanas sistēmas vismaz papīram, metālam, plastmasai un stiklam un līdz 2025. gada 1. janvārim – **tekstilmateriāliem, LV plānots** līdz 2023. gada 1. janvārim**
- **Līdz 2023. gada 31. decembrim bioloģiskie atkritumi ir vai nu atdalīti un pārstrādāti rašanās vietā, vai savākti dalīti un nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem (Pierīgas AAR no 01.01.2021.)**
- **Pārtikas atkritumi** – pārtikas atkritumu apjoma mērījumi katrā pārtikas aprites posmā

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Normatīvo aktu aktualitātes (1)

- Grozījumi **Atkritumu apsaimniekošanas** likumā (likumprojekts)
- Grozījumi **Iepakojuma** likumā (20.06.2021. un grozījumi, kurus plānots tuvākajā laikā skatīt Saeimā trešajā lasījumā)
- Grozījumi **Dabas resursu nodokļa** likumā (likumprojekts)
- **Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanas likums** (spēkā no 03.07.2021.)
- Grozījumi izrietošajos **Ministru kabineta noteikumos**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Normatīvo aktu aktualitātes (2)

- **Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas un apstrādes prasības – 01.07.2021.**
  - DRN piemērošana **pārstrādājamam un nepārstrādājamam iepakojumam**
  - Informatīvais ziņojums **“Par nolietotu riepu apsaimniekošanu”**
  - Ražotāju **atbildības stiprināšana** RAS ietvaros
  - **Eiropas Savienības daudzgadu finanšu shēma** no 2021. gada
- Pašu resursu groza sastāvdaļa ir valsts iemaksa, kas tiks aprēķināta pēc **nereģenerētā izlietotā plastmasas iepakojuma apjoma (0,80 €/kg)**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Būtiskākās atkritumu plūsmas

- **Sadzīves bīstamie atkritumi** - mājstaimniecībās radušies bīstamie atkritumi, to savākšanas sistēmas
- **Būvniecības atkritumi (būvniecības objektos un mājstaimniecībās)**
- **Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, nolietotas baterijas un akumulatori**
- **Plastmasu atkritumi**
- **Nolietotas riepas**
- **Bioloģiski noārdāmie atkritumi**
- **Tekstilatkritumi**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotāju atbildības īstenošana

DRN LIKMES par atkritumu apglabāšanu

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas piemērošana

- Atbrīvojums no DRN par iepakojumu, VKP un transportlīdzekļiem, ja uzņēmums piedalās **apsaimniekošanas sistēmā**.
- Lai saņemtu atbrīvojumu no DRN, jāizpilda izlietotā iepakojuma, VKP vai nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas normas un:
  - ✓ **pašam jāizveido** izlietotā iepakojuma, VKP vai nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas sistēma un jānoslēdz ar Valsts Vides dienestu līgums par sistēmas piemērošanu,
  - vai
  - ✓ **jānoslēdz līgums** ar apsaimniekotāju par piedalīšanos apsaimniekošanas sistēmā (apsaimniekotājam jābūt līgumam ar Valsts Vides dienestu (VVD) par apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu
  - ✓ **jāiesniedz VVD finanšu nodrošinājumu** nodokļa maksājuma segšanai.
- DRN aprēķina informatīviem mērķiem.
- Apsaimniekotājam maksā apsaimniekošanas maksu saskaņā ar noslēgto līgumu.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotāju atbildība sistēmas Latvijā

PAŠLAIK:

- Iepakojums (6)
- Videi kaitīgas preces (5)
- Elektriskās un elektroniskās iekārtas (2)
- Transportlīdzekļi (1)

IEVIEŠANĀ:

- Dzērienu depozīta iepakojums (01.02.2022.) (1)
- Vienreiz lietojamie plastmasas izstrādājumi:
tabakas izstrādājumi ar filtriem, filtri lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem (05.01.2023.)
mitrās salvetes, baloni, plastmasu saturošie zvejas rīki (31.12.2024.)

PLĀNOTS:

- Tekstilizstrādājumi

Ziņošanas prasības (sākot no 2022. gada 1. janvārī)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotāju atbildība sistēmas - apsaimniekotāja pienākumi (1)

- **nodrošināt savu vai līgumpartneru Latvijas Republikas teritorijā tirgū laisto preču un iepakojuma atkritumu efektīvu apsaimniekošanu, ieskaitot attiecīgā veida atkritumu dalīto savākšanu, šķirošanu, pārstrādi un reģenerāciju**
- **nodrošināt, ka līgumpartnera maksājumi ir pēc iespējas diferencēti attiecībā uz konkrētām precēm vai līdzīgu preču grupām un preču iepakojumu**
- **ievērot savā darbībā un lēmumu pieņemšanā caurredzamības principu**
- **nodrošināt ikgadēju neatkarīgu ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas auditu**
- **informēt atkritumu radītāju un valdītāju par atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem, kā arī organizēt pasākumus, kas veicina atkritumu radītāju un valdītāju iesaistīšanos dalītās atkritumu savākšanas sistēmā**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotāju atbildība sistēmas - apsaimniekotāja pienākumi (2)

- **publicēt savā tīmekļvietnē** informāciju par:
  - a) dibinātājiem, biedriem, dalībniekiem vai akcionāriem,
  - b) to nodokļa maksātāju skaitu, kuri ir noslēguši līgumus par piedalīšanos ražotāja paplašinātās atbildības sistēmā,
  - c) līgumpartneru maksu par piedalīšanos ražotāja paplašinātās atbildības sistēmā, norādot maksu *euro* par tirgū laisto preču un iepakojuma svara vienību,
  - d) to komersantu atlases procedūru, ar kuriem noslēgti līgumi par attiecīgā veida atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, reģenerāciju vai pārstrādi;
- **nodrošināt, ka ražotāja paplašinātās atbildības sistēma ir atvērta** visiem preces ražotājiem un tās piemērošanas nosacījumi ir vienlīdzīgi, nediskriminējoši un nerada nesamērīgu administratīvu slogu, tai skaitā mazajiem un vidējiem komersantiem.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotāju atbildība sistēmas - apsaimniekotāja pienākumi (3)

Preces ražotājs, lai nodrošinātu ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas darbību, **sedz šādas izmaksas** par precēm un iepakojumu, ko laiž tirgū Latvijas Republikas teritorijā:

- **izmaksas par attiecīgā veida atkritumu apsaimniekošanu**, ieskaitot šo atkritumu dalīto savākšanu, šķirošanu, pārstrādi un reģenerāciju, atskaitot ieņēmumu daļu, kuru tas tieši vai pastarpināti gūst no atkārtotas izmantošanas un nošķirotu reģenerējamo sadzīves atkritumu tirdzniecības
- **izmaksas par informācijas sniegšanu atkritumu radītājam un valdītājam**
- **izmaksas par pārskata sagatavošanu un iesniegšanu** Valsts Vides dienestam

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Otrreizējās izejvielas

Otrreizējās izejvielas rodas TIKAI pārstrādes rezultātā, un tās nerodas pēc tam, kad no iepakojuma ir izpakotas preču vienības.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Atkritumu reģenerācija- jebkura darbība:

galvenais rezultāts - atkritumu lietderīga izmantošana ražošanas procesos vai tautsaimniecībā, aizstājot ar tiem citus materiālus, **vai** atkritumu sagatavošana šādai izmantošanai

Atkritumu pārstrāde – atkritumu reģenerācijas darbība:

atkritumu materiālus **pārstrādā produktos, materiālos vai vielās** atbilstoši to sākotnējam vai citam izmantošanas veidam, ietverot organisko materiālu pārstrādi un **izņemot** atkritumos esošās enerģijas reģenerāciju un tādu materiālu izgatavošanu, kuri tiks izmantoti par kurināmo vai izrakto tilpju aizbēršanai;

Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai - atkritumu reģenerācijas darbība

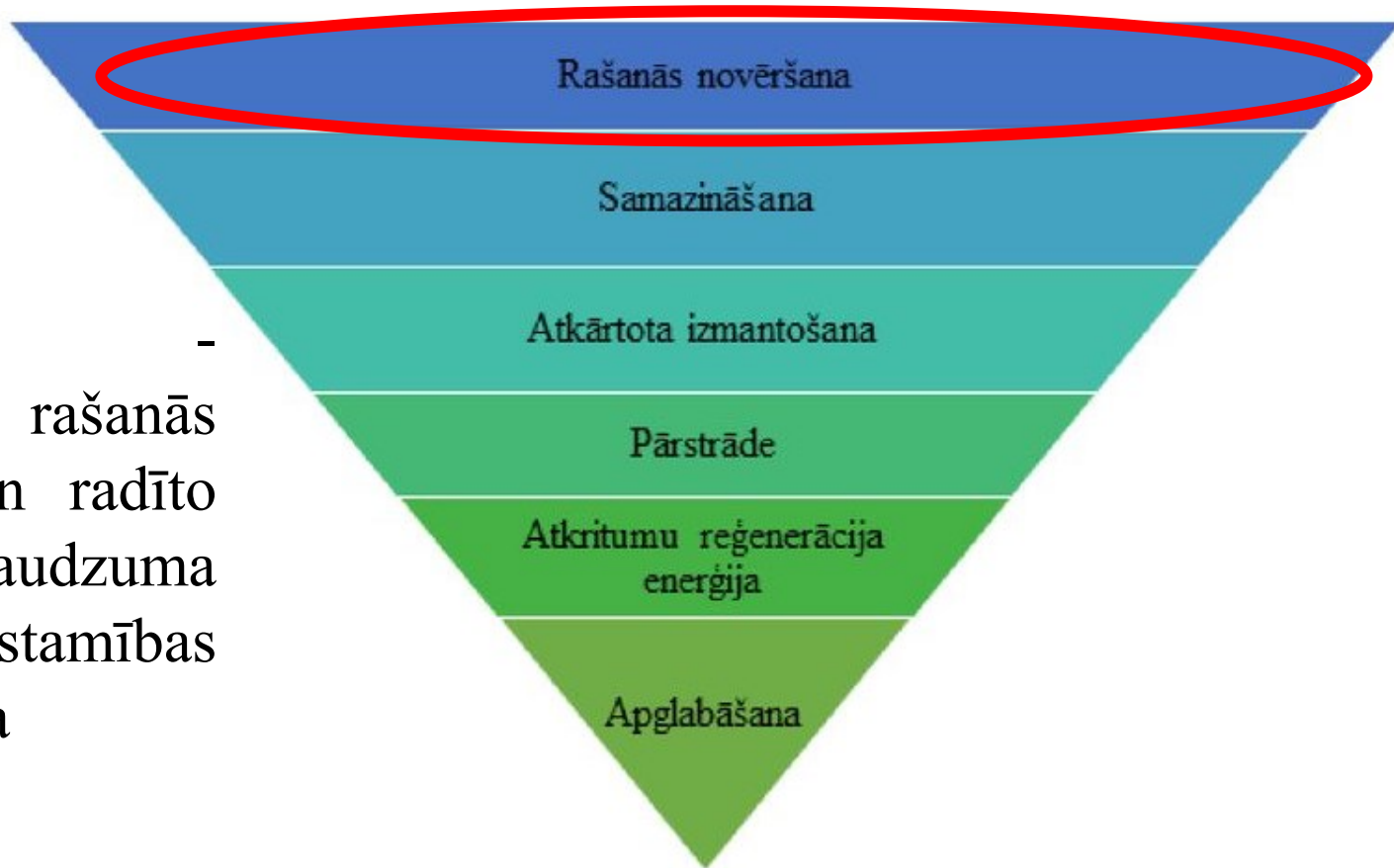
par atkritumiem kļuvušu produktu vai tā sastāvdaļas pārbauda, tīra vai labo, lai varētu **atkārtoti lietot** bez turpmākas priekšapstrādes

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Atkritumu rašanās novēršanas un apsaimniekošanas likums (1)

Prioritāte -
atkritumu rašanās
novēršana un radīto
atkritumu daudzuma
un bīstamības
samazināšana

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Atkritumu rašanās novēršanas un apsaimniekošanas likums (2)

Prasības ražotāju atbildības sistēmas piemērošanai attiecībā uz riepām un tekstila izstrādājumiem

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanas likums

- **aizliegums** noteiktu produktu **laišanai tirgū**
- **prasības veikt patēriņa samazināšanas pasākumus**
- **pārstrādātā materiāla obligātais minimālais īpatsvars** dzērienu (PET) iepakojumā un citos plastmasas dzērienu iepakojumos
- **prasības dzērienu iepakojuma** ar vāciņiem un korķīšiem **dizainam**
- **prasības** vienreizlietojamo plastmasas izstrādājumu **marķēšanai**
- **pienākums veidot ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas** (*mitrajām salvetēm, baloniem, tabakas izstrādājumiem ar filtriem un tabakas filtriem, zvejas rīkiem*)
- **prasība nodrošināt** dzērienu iepakojuma **dalītu vākšanu**
- **informēšanas pasākumu nepieciešamība un pienākums**

<https://www.varam.gov.lv/lv/plastmasas-un-saturosie-izstradajumi>

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotājs LR teritorijā no 2021. gada 3. jūlija nav tiesīgs laist tirgū vienreizlietojamus plastmasu saturošus izstrādājumus:

Vienreizlietojamie plastmasas izstrādājumi, kurus būs aizliegts tirgot

Galda piederumi (dakšas, naži, karotes, irbulīši)

Dzērienu maisāmkociņi un salmiņi

Šķīvji

No putu polistirola izgatavota pārtikas tara (trauki, kārbas ar vāciņu vai bez tā)

Baloniem piestiprināmi kociņi (t.sk. kociņu mehānismi)

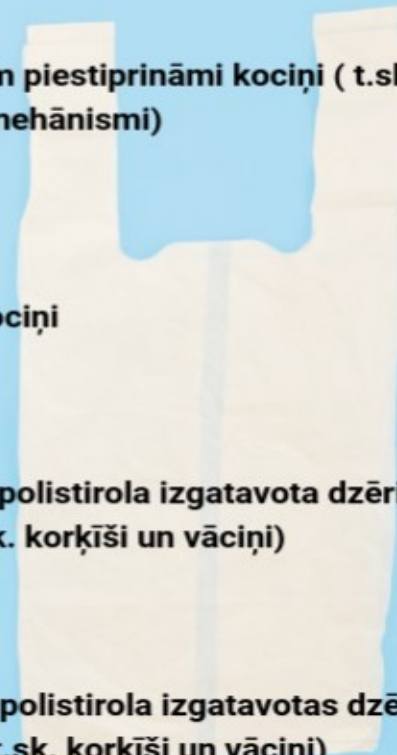
Vates kociņi

No putu polistirola izgatavota dzērienu tara (t.sk. korķīši un vāciņi)

No putu polistirola izgatavotas dzērienu glāzes (t.sk. korķīši un vāciņi)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prasības par izstrādājumu marķēšanu

2021.gada 3. jūlijs - ražotājiem un tirgotājiem jāmarķē
noteikti vienreizlietojami plastmasu saturoši izstrādājumi:

- higiēniskās paketes, tamponi un tamponu aplikatori;
- mitrās salvetes;
- tabakas izstrādājumi ar filtriem;
- filtri, kas paredzēti lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem;
- dzērienu glāzes.

- Marķējums - Komisijas 2020. gada 17. decembra Īstenošanas
Regula (ES) Nr. 2020/2151.

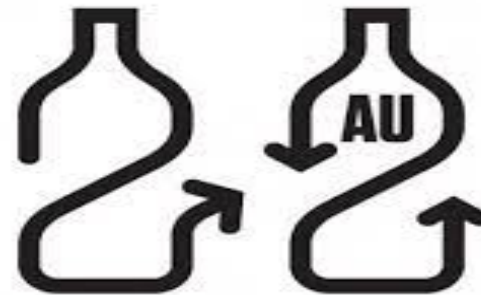
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Depozīta sistēmas piemērošana dzērienu iepakojumam

- **Sistēmas darbība:** veikalā samaksāto depozīta maksu par iepakojumu pircējs saņem atpakaļ, kad iepakojumu nodod tirdzniecības vietā, taras pieņemšanas automātā punktā vai atkritumu dalītās vākšanas laukumā.
- Depozīta sistēmas darbību paredzēts uzsākt 2022.gada 1.februārī.

**Depozīta sistēmas
speciālā norāde**

AU - atkārtoti uzpildāms

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

**Ilgspējīgā attīstība aptver sevī
ekonomisko izaugsmi, sociālo
progresu un cieņu pret
apkārtējo vidi**

